

JAN HEYSE BIJ VAN GOGH.

Een gevoelig teekenaar, die er echter in geslaagd is zich dwang op te leggen. Voor een paar jaar was er een tentoonstelling van hem, die deed vreezen dat hij geneigd was zijn ontroering mee te deelen op een wat stereotype, receptmatige wijze. De hier geëxposeerde schilderijen en teekeningen leeren ons dat die vrees ter zijde gesteld kan worden.

Het „Walcherse meisje” bijvoorbeeld is fijn en teer, de armen en handjes zijn met liefde en ik zou willen zeggen: piëteit geteekend, piëteit voor het tendere, broze, ongerepte van de jeugd. Er is niet de geringste indice van een opzettelijkheid, van die opzettelijkheid welke hier sentimentaliteit zou zijn. Het is karakteristiek met voorkeur voor het edele, en zachte, maar het blijft streng, ernstig teekenaarwerk. De gedachte, die vroeger bij dergelijk bedoelde, doch niet zoo zuivere werken van den jongen teekenaar bij ons opkwam, dat er aan de zeeuwsche boerin ietsforsch en blakends is, dat haar altijd aan de lucht blootgestelde armen en haar ruw werk gewone handen rauwer zijn, verlaat ons hier omdat wij thans gevoelen tegenover een waarheid te staan. Heyse overtuigt ons in deze en andere teekeningen: hij is een portrettist. Evenals

dit meisje heeft hij de andere figuren, heeft hij de stadsgezichten en havenaspecten gezien, met in de eerste plaats gevoel voor de schoonheid der lijnen. Hij is geen stout, geen driest teekenaar, doch een die van het detail houdt, en tevens tracht het groot geheel te doen spreken, hij gebruikt het preciseerend potlood of etst met de droge naald; het geheel blijft meestal blond van

toon en de accenten zijn bescheiden.

Behalve als teekenaar naar de natuur zien wij hem ook als illustrator, met kalender-bladen en prenten bij een Hollandsch liederboek. Zijn kleuren zijn hier als zijn teekeningen, bescheiden, en fijn genuanceerd, en de opvatting doet denken aan die van Boutel de Monvel (de oudere) in zijn onvolprezen boekversieringen. De schilder Heyse heeft bij het weergeven van de pracht van het schoone Veere, warmer, krachtiger

gesproken dan de teekenaar, en in een schilderijtje „het Veergat” zien wij hem het roode licht, dat zich spreidt over de kust, als een sterke kleurtegenstelling geven met het blauwe water. Het werk is klaar en vol distinctie; als ik aan dit en aan andere — zooals het „portret” en het „naaktfiguurtje” terugdenk, vermoed ik dat de gaafheid en puurheid van schildering van sommige primitieven hem meer aantrekt dan elk impres-

LEZEND MEISJE (DROOGE NAALD ETS).